

УДК 343.98:343.3/.7

DOI 10.33244/2617-4154.2(19).2025.175-182

О. В. Сіренко,*канд. юрид. наук, доцент кафедри кримінального права та процесу,**Державний податковий університет**e-mail: natali.lugina7@gmail.com***ORCID ID 0000-0002-6567-2321;****Ю. О. Білінська,***здобувач вищої освіти,**Державний податковий університет**e-mail: yulia26bilinska@gmail.com***ORCID ID 0009-0008-3126-9834;****Ю. О. Добровольська,***здобувач вищої освіти,**Державний податковий університет**e-mail: misuchenko14@gmail.com***ORCID ID 0009-0007-9525-508X**

ПРОБЛЕМАТИКА ПРИТЯГНЕННЯ БЛОГЕРІВ ДО ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Стаття присвячена всебічному з'ясуванню проблем правової відповідальності блогерів у сучасному інформаційному просторі. У межах дослідження передбачено проаналізувати чинну нормативно-правову базу України та окремих зарубіжних країн щодо регулювання блогерської діяльності та механізмів притягнення блогерів до юридичної відповідальності.

Особлива увага приділяється виявленню існуючих прогалин та колізій у правовому полі, що створюють труднощі в практичній площині. За результатами аналізу стаття має на меті запропонувати конкретні способи вдосконалення правового регулювання блогерської діяльності, що дасть змогу забезпечити баланс між свободою слова, правами громадян та необхідністю юридичної відповідальності за порушення закону в медіапросторі.

Сучасний розвиток цифрових технологій спричинив активне поширення блогерства як явища, що значною мірою впливає на суспільство. Разом із зростанням популярності блогерів постає питання їхньої юридичної відповідальності за контент, що вони створюють та поширюють. У статті досліджуються основні правові аспекти відповідальності блогерів за наклеп, розпалювання ворожнечі, порушення авторських прав та поширення неправдивої інформації. Аналізується чинне законодавство України та міжнародний досвід у сфері регулювання діяльності блогерів. Визначаються ключові проблеми правозастосування, зокрема відсутність чіткої правової дефініції «блогер» та складнощі в доведенні провини.

З метою покращення ситуації пропонується розробити чітке правове визначення «блогера», яке дасть змогу правовим органам ефективніше притягати до відповідальності осіб, що поширюють інформацію через інтернет-платформи. Крім того, важливим є вдосконалення існуючих норм законодавства щодо відповідальності за поширення неправдивої інформації, клевети та мови ворожнечі, а також створення механізмів для врегулювання діяльності блогерів на міжнародних платформах. Усі ці заходи допоможуть забезпечити належний баланс між свободою слова та необхідністю правової відповідальності за порушення закону в медіапросторі.

Ключові слова: блогер, юридична відповідальність, правопорушення, соціальні мережі, законодавство.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток цифрових технологій та соціальних мереж зумовив появу нового соціального феномена – блогерства. Блогери сьогодні стали впливовими медіа-акторами, здатними формувати громадську думку, впливати на політичні процеси та соціальні настрої. Популярність блогерів зростає, а разом з цим зростає і кількість випадків порушення ними чинного законодавства – від поширення неправдивої інформації, клевети та мови ворожнечі до порушень авторських прав і маніпуляцій громадською думкою [7, с. 173].

Особливість цієї проблематики полягає в тому, що законодавство багатьох країн, зокрема й України, не встигає адаптуватися до нових викликів, пов'язаних з блогерською діяльністю. Відсутність чіткої правової дефініції «блогер» створює правову невизначеність, яка ускладнює процес притягнення блогерів до юридичної відповідальності за протиправні дії.

Актуальність проблеми зумовлена не лише юридичним, а й соціальним та етичним контекстом. Блогери часто мають значну аудиторію та вплив, тому їхня діяльність повинна відповідати певним правовим та моральним стандартам. Водночас свобода слова та вільне висловлення думок залишаються базовими демократичними цінностями, які потребують захисту.

Вирішення зазначених проблем потребує розробки та впровадження ефективних правових механізмів регулювання діяльності блогерів, що дасть змогу забезпечити баланс між свободою слова та юридичною відповідальністю за завдану шкоду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти блогерської діяльності вже стали предметом дослідження в наукових працях українських та зарубіжних вчених. Увага дослідників зосереджена переважно на соціальній природі блогосфери, її впливі на формування громадської думки, питаннях етики, інформаційної безпеки та маніпулятивних технологій у медіа. Значний науковий внесок зробили І. Артамонова, Л. Мальцев, Р. Крохмальний, О. Горошко, С. Демченко, А. Досенко, О. Карпенко, В. Різун, І. Тонкіх, О. Чекишев, Л. Ярошенко та інші.

Проблематика правового регулювання діяльності блогерів є відносно новою для української науки. Дослідження в цьому напрямі здійснюють Р. Еннан, В. Лисенко, Г. Красноступ, Я. Нечипорук.

Варто зазначити, що в Україні діяльність блогерів не врегульована окремим законодавчим актом. На практиці до блогерів застосовуються загальні норми Цивільного кодексу України, Закону України «Про інформацію» [11], «Про захист персональних даних» [10], «Про авторське право і суміжні права» [9]. Це створює правову невизначеність та складнощі у процесі притягнення блогерів до відповідальності.

Світовий досвід у цій сфері є досить різноманітним. У Франції та Німеччині блогери прирівнюються до журналістів у питаннях відповідальності за поширення інформації. У США регулювання діяльності блогерів базується на принципі свободи слова згідно з Першою поправкою до Конституції, проте існує жорстка відповідальність за дифамацію та поширення неправдивої інформації [4, с. 82].

Попри наявні наукові напрацювання та окремі спроби врегулювання цієї сфери, питання юридичної відповідальності блогерів залишається недостатньо дослідженим. Особливо актуальними є проблеми правової невизначеності статусу блогера, відсутності чітких критеріїв притягнення до відповідальності та пошуку балансу між свободою слова і захистом прав людини в умовах стрімкого розвитку цифрових технологій.

Невирішені раніше проблеми. Попри наявні наукові дослідження та судову практику, ряд ключових питань, пов'язаних із юридичною відповідальністю блогерів, залишається невирішеною. Передусім варто зазначити відсутність у чинному законодавстві України чіткої правової дефініції поняття «блогер». Це ускладнює як правове регулювання їхньої діяльності, так і процес визначення суб'єкта відповідальності в конкретних справах.

Однією з проблем є складність у доведенні причинно-наслідкового зв'язку між діями блогера (зокрема, поширенням певної інформації) та заподіяною шкодою. Особливо гостро це питання постає в справах, де йдеться про репутаційні втрати чи маніпулятивний вплив на громадську думку, що має опосередкований характер [2, с. 136].

Недосконалість існуючих механізмів притягнення блогерів до відповідальності також є серйозною перешкодою на шляху ефективного правового врегулювання блогосфери. Суди часто змушені застосовувати загальні норми цивільного, кримінального чи адміністративного законодавства, які не враховують специфіки діяльності блогерів та особливостей цифрового простору.

Крім того, на сьогодні відсутній єдиний правовий підхід до регулювання діяльності блогерів на різних інтернет-платформах. Соціальні мережі, відеохостинги та стрімінгові сервіси мають власні правила, які не завжди узгоджуються із законодавством та залишають користувачам простір для зловживань [8, с. 243]. Це створює правовий вакуум, який потребує комплексного врегулювання як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Метою статті є всебічне з'ясування проблем правової відповідальності блогерів у сучасному інформаційному просторі. У межах дослідження передбачено проаналізувати чинну нормативно-правову базу України та окремих зарубіжних країн щодо регулювання блогерської діяльності та механізмів притягнення блогерів до юридичної відповідальності.

Особлива увага приділяється виявленню існуючих прогалин та колізій у правовому полі, що створюють труднощі в практичній площині. За результатами аналізу стаття має на меті запропонувати конкретні методи вдосконалення правового регулювання блогерської діяльності, що дасть змогу забезпечити баланс між свободою слова, правами громадян та необхідністю юридичної відповідальності за порушення закону в медіапросторі.

Сіренко О. В., Білінська Ю. О., Добровольська Ю. О.

Проблематика притягнення блогерів до юридичної відповідальності

Виклад основного матеріалу. Однією з ключових проблем у сфері правової відповідальності блогерів є відсутність чіткого визначення їхнього юридичного статусу в законодавстві України. На сьогодні блогери офіційно не прирівнюються до журналістів, хоча виконують схожі функції – поширюють інформацію, впливають на громадську думку, формують суспільний дискурс. Журналістська діяльність регулюється Законами України «Про інформацію» [11], «Про телебачення і радіомовлення» [12] та іншими актами, які визначають права й обов'язки журналістів, а також передбачають спеціальні механізми захисту й відповідальності.

Водночас блогери залишаються поза межами цього правового поля, що створює дисбаланс: за поширення фейків чи наклепу журналіст несе відповідальність, тоді як блогер – ні. Це піднімає питання щодо потреби або прирівнювати блогерів до журналістів, або створити окрему правову категорію для регулювання їхньої діяльності [6, с. 132].

З розвитком блогосфери зростає й кількість правопорушень, які допускають блогери у своїй діяльності. Найпоширенішими є поширення недостовірної інформації та наклеп. Часто блогери, не перевіривши фактів, розміщують публікації, які шкодять репутації людей чи компаній. Це призводить до цивільно-правової відповідальності, оскільки підриває ділову репутацію, гідність та честь постраждалих осіб.

Поширеною є також проблема кібербулінгу, цькування та приниження в блогах чи коментарях. Блогери нерідко стають ініціаторами або учасниками кампаній з дискредитації окремих осіб чи груп, що створює небезпечні прецеденти психологічного та емоційного тиску, особливо на дітей та підлітків [3, с. 112].

Окремо варто виділити використання мови ворожнечі, розпалювання національної, расової чи іншої ворожнечі. Такі правопорушення можуть містити ознаки кримінальних злочинів. Крім того, блогери часто порушують авторські права, використовуючи захищені об'єкти інтелектуальної власності – музику, відео, зображення – без дозволу правовласників, що передбачає як адміністративну, так і кримінальну відповідальність.

У світовій практиці існують різні підходи до регулювання блогерської діяльності. Наприклад, у Франції та Німеччині блогери фактично прирівнюються до журналістів і несуть відповідальність за поширення неправдивої інформації або розпалювання ворожнечі. У США блогери мають захист свободи слова відповідно до Першої поправки Конституції, однак також можуть відповідати за дифamaцію [1, с. 60].

Велику роль у блогерській відповідальності відіграють соціальні мережі та онлайн-платформи – YouTube, Instagram, TikTok, Facebook та інші. Ці платформи мають власні правила спільноти, які регулюють поведінку користувачів та контент. За порушення правил блогер може бути заблокований, позбавлений монетизації або видалений з платформи [4, с. 81].

Проте платформи не завжди ефективно співпрацюють з національними органами влади, а їх внутрішні правила не завжди узгоджуються із законодавством країни перебування блогера. Така ситуація створює прогалини в механізмах захисту постраждалих осіб, які не можуть ефективно відновити свої права через відсутність юрисдикції над цифровими гігантами.

На сьогодні найчастіше до блогерів застосовуються цивільно-правові та адміністративні санкції. Це можуть бути штрафи за поширення фейкової інформації, відшкодування моральної шкоди за наклеп чи образи, зобов'язання спростувати недостовірну інформацію.

У деяких випадках можливе блокування контенту або цілих акаунтів на підставі рішень суду або адміністрацією соцмереж. За тяжкі правопорушення блогери можуть нести й кримінальну відповідальність – зокрема, за розпалювання ворожнечі, заклики до насильства чи участь у шахрайських схемах [7, с. 173].

У міжнародній практиці використовуються такі інструменти впливу, як великі штрафи, обов'язкове видалення контенту, тривале блокування акаунтів або навіть тюремне ув'язнення у випадках серйозних правопорушень [5].

Висновки. У результаті проведеного дослідження можна зробити кілька важливих висновків щодо проблематики юридичної відповідальності блогерів. Виявлено, що однією з основних проблем є відсутність чіткої правової дефініції поняття «блогер», що створює правову невизначеність та ускладнює процес притягнення їх до відповідальності за порушення законодавства. Незважаючи на існуючі норми цивільного, кримінального та адміністративного права, блогери часто залишаються поза межами спеціального правового регулювання, що призводить до правових прогалин у сфері їхнього контролю та відповідальності.

Складність у доведенні причинно-наслідкового зв'язку між діями блогера і заподіяною шкодою, особливо в контексті репутаційних втрат та маніпуляцій громадською думкою, також є важливою проблемою. Це ускладнює ефективне застосування відповідних санкцій і вирішення спорів між блогерами та потерпілими. Крім того, існує необхідність удосконалення механізмів співпраці між національними органами влади та онлайн-платформами, оскільки сьогодні існують значні прогалини у правовому забезпеченні цієї взаємодії, що перешкоджає адекватному реагуванню на правопорушення в цифровому просторі.

З метою покращення ситуації пропонується розробити чітке правове визначення «блогера», яке дасть змогу правовим органам ефективніше притягати до відповідальності осіб, що поширюють інформацію через інтернет-платформи. Крім того, важливим є вдосконалення існуючих норм законодавства щодо відповідальності за поширення неправдивої інформації, наклепу та мови ворожнечі, а також створення механізмів для врегулювання діяльності блогерів на міжнародних платформах. Усі ці заходи допоможуть забезпечити належний баланс між свободою слова та необхідністю правової відповідальності за порушення закону в медіапросторі.

Подальші дослідження повинні зосереджуватися на розробці міжнародних стандартів для регулювання блогерської діяльності та вивченні ефективності існуючих правових норм. Особливо важливим є дослідження впливу блогерів на формування громадської думки та політичні процеси, а також аналіз практик саморегулювання в блогерській сфері. Впровадження ефективних механізмів правового регулювання діяльності блогерів дасть змогу не лише захистити права громадян, а й забезпечити стабільний розвиток цифрового простору в межах законодавчого поля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Йона О. О., Казакова Н. Ф. Світові тенденції боротьби з кіберзлочинністю. *Вісник східноукраїнського нац. ун-ту ім. Володимира Даля*. 2013. № 15 (264), ч. 1. С. 59–61.
2. Карпенко О. І. Блогер як медіаособа. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія : Право. 2016. Вип. 22. С. 135–137.
3. Крічук Т. Кібербулінг: що треба знати. *Безпека життєдіяльності*. 2021. № 4. С. 12–13.
4. Лисенко В. В. Блог як складова сучасного інформаційного простору. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 6, том 3. С. 80–84.
5. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за науковою редакцією В. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с.
6. Михайлова О. Блогосфера як інструмент соціокультурних трансформацій у сучасній Україні. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. Вип. 4–5 (72–73). С. 130–141.
7. Нечипорук Я. В. Правовий статус блогера. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2022. № 9/2022. С. 172–176. URL : http://lsej.org.ua/9_2022/41.pdf (дата звернення: 21.03.2025).
8. Перчишин М. Поліфункційність блогів у сучасному інформаційному суспільстві. *Соціально-гуманітарні дослідження та інноваційна освітня діяльність* : зб. тез доп. Міжнар. наук. конф., 30 листопада 2020 р. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. С. 242–245.
9. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 року № 3792-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 64. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 21.03.2025).
10. Про захист персональних даних : Закон України від 1 червня 2010 року № 2297-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34. Ст. 481. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 21.03.2025).
11. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 21.03.2025).
12. Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21 грудня 1993 року № 3759-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 10. Ст. 43. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text> (дата звернення: 21.03.2025).

REFERENCE

1. Yona O. O., Kazakova N. F. World trends in the fight against cybercrime. *Bulletin of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*. 2013. No. 15 (264), part 1. P. 59–61.
2. Karpenko O. I. Blogger as a media person. *Bulletin of the V. N. Karazin Kharkiv National University*. Series: Law. 2016. Issue 22. P. 135–137.
3. Krichuk T. Cyberbullying: what you need to know. *Life safety*. 2021. No. 4. P. 12–13.

Сіренко О. В., Білінська Ю. О., Добровольська Ю. О.
Проблематика притягнення блогерів до юридичної відповідальності

4. Lysenko V. V. Blog as a component of the modern information space. *Scientific Bulletin of Public and Private Law*. 2018. Issue 6. Volume 3. P. 80–84.
5. Media education and media literacy : a textbook / ed.-ed. V. F. Ivanov, O. V. Volosheniuk ; scientifically edited by V. V. Rizun. Kyiv : Center for Free Press, 2012. 352 p.
6. Mykhaylova O. Blogosphere as a tool for sociocultural transformations in modern Ukraine. *Scientific notes of the I. F. Kuras Institute of Information and Communication Technology of the National Academy of Sciences of Ukraine*. Issue 4–5 (72–73). P. 130–141.
7. Nechyporuk Ya. V. Legal status of a blogger. *Legal electronic scientific journal*. 2022. No. 9/2022. P. 172–176. URL : http://lsej.org.ua/9_2022/41.pdf (access date: 03/21/2025).
8. Perchyshyn M. Multifunctionality of blogs in the modern information society. *Socio-humanitarian research and innovative educational activities* : collection of abstracts of the supplementary international scientific conference, November 30, 2020. Ternopil : ZUNU, 2020. Pp. 242–245.
9. On copyright and related rights : Law of Ukraine of December 23, 1993 No. 3792-XII. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 1994. No. 13. Art. 64. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (access date: 03/21/2025).
10. On the Protection of Personal Data : Law of Ukraine dated June 1, 2010 No. 2297-VI. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2010. No. 34. Art. 481. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (date of access: 03/21/2025).
11. On Information: Law of Ukraine dated October 2, 1992 No. 2657-XII. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 1992. No. 48. Art. 650. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (date of access: 03/21/2025).
12. On Television and Radio Broadcasting : Law of Ukraine dated December 21, 1993 No. 3759-XII. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 1994. No. 10. Art. 43. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text> (access date: 21.03.2025).

O. V. Sirenko, Y. O. Bilinska, Y. O. Dobrovolska. THE PROBLEM OF BLOGGERS' LEGAL LIABILITY

The article is devoted to a comprehensive clarification of the problems of legal liability of bloggers in the modern information space. The study provides for an analysis of the current regulatory framework of Ukraine and certain foreign countries regarding the regulation of blogging activities and mechanisms for holding bloggers legally liable.

Special attention is paid to identifying existing gaps and conflicts in the legal field that create difficulties in the practical sphere. Based on the results of the analysis, the article aims to propose specific ways to improve the legal regulation of blogging activities, which will ensure a balance between freedom of speech, citizens' rights and the need for legal liability for violations of the law in the media space.

The modern development of digital technologies has led to the active spread of blogging as a phenomenon that significantly affects society. Along with the growth of bloggers' popularity, the question of their legal liability for the content they create and distribute arises. The article examines the main legal aspects of bloggers' liability for defamation, incitement to hatred, copyright infringement, and dissemination of false information. The current legislation of

Ukraine and international experience in the field of regulating bloggers' activities are analyzed. Key problems of law enforcement are identified, in particular, the lack of a clear legal definition of "blogger" and the difficulties in proving guilt.

In order to improve the situation, it is proposed to develop a clear legal definition of "blogger", which will allow legal authorities to more effectively hold accountable persons who disseminate information through Internet platforms. In addition, it is important to improve existing legal norms on liability for the dissemination of false information, defamation, and hate speech, as well as to create mechanisms for regulating the activities of bloggers on international platforms. All these measures will help to ensure the proper balance between freedom of speech and the need for legal liability for violations of the law in the media space.

Keywords: *blogger, legal liability, offenses, social networks, legislation.*

Стаття надійшла до редколегії 3 квітня 2025 року